

Reactie op het ontwerprapport Transitie Jeugdzorg

Op de valreep (Bert Schellekens gaf per omgaande en als eerste zijn reactie; ik zal wel de laatste zijn) laat ik weten in te kunnen stemmen met het concept. Ik verwacht, dat ook de andere leden van de werkgroep dat doen, of hebben gedaan. Natuurlijk heeft, en houdt, elke politieke partij nog haar eigen kanttekeningen, insteek en aandachtspunten.

Zo weet ik, dat binnen het CDA Goirle-Riel grote bezorgdheid bestaat over de - zoals ik in een recent CDA-stuk las - op de gemeenten “aanstormende rijkstaken”. Over de drie transities op zich is het CDA positief, want “dichterbij de mensen kunnen gemeenten meer passend, directer en sneller betere zorg leveren.” Echter, er is nog heel veel onduidelijk:

“Daadwerkelijke zekerheden over de veranderingen en de daarbij behorende bezuinigingen worden niet gegeven, terwijl de invoeringsdatum niet of minimaal verschuift.”

Het CDA is daarom met een (landelijk) initiatiefvoorstel gekomen: ‘**Duidelijk decentraliseren**’. Het is een stappenplan voor de drie transities.

De eerste stap vraagt om alle essentiële feiten op tafel te krijgen.

Pas als je de feiten op een rij hebt kan je bekijken hoe je binnen het beleid vanuit de regering de beste zorg kan bieden voor de bewoners van je gemeente. De gemeente kan dan veel beter en sneller anticiperen op veranderingen en aanpassingen in het beleid. Ook voor de gemeenteraad is het essentieel om vat te krijgen op de omvang van de zorgvraag en het geld wat daarmee gemoeid is. Voor een gemeenteraad wordt het tevens makkelijker om te controleren of de gestelde doelen ten aan zien van bijvoorbeeld bezuinigingen behaald zijn. Juist op het moment dat de gemeente alle droge feiten, cijfers en verplichtingen in kaart heeft gebracht kan je echt goed kijken naar de mensen waar het echt om gaat. Het gaat immers om de zorgvraag van deze kwetsbare groep inwoners die we moeten beantwoorden. Om daar op de juiste manier mee om te gaan is het goed te kijken waar deze letterlijk vandaan komt. Op welke plekken binnen een gemeente vindt een kostencumulatie van zorgkosten plaats. De uitkomsten van deze tweede stap zijn belangrijk bij het opstellen van beleid, maar ook onmisbaar voor een gemeenteraad bij het evalueren en het inzichtelijk maken van de effecten van het beleid.

Daarna moet je gaan oefenen! Aan de hand van enkele pilots kan de gemeente samen met betrokken organisaties, en uiteraard de zorgvrager, kijken hoe het beleid moet worden uitgelegd. Door het gewoon te gaan proberen komen al snel problemen maar ook kansen aan het licht welke vertaald kunnen worden in het lokale beleid. Zo kan elke gemeente voor zich kijken wat het beste bij zijn inwoners past en doen waar zij goed in is, namelijk passende zorg bieden dicht bij de mensen die dat nodig hebben. Aangezien de veranderingen in de zorg gepaard gaan met grote bezuinigingen, is het van belang dat de gemeenteraden in staat zijn te controleren of de gestelde doelen worden behaald. Maar ook moet inzichtelijk zijn wat de verandering van een op aanbod gestuurde zorg naar een op vraag gestuurde zorg voor consequenties heeft op de daadwerkelijk geleverde zorg. Zijn de doelen behaald, krijgt iedereen nog voldoende hulp? De registratie van alle geleverde zorg vindt al plaats. De gegevens zijn er deze moeten alleen ook richting de gemeente komen, zodat de raad weet waar de verschuivingen liggen en wat de resultaten zijn.

Dit mag uiteraard niet leiden tot extra administratie voor de verzorgenden op de werkvloer. Of de gemeente het goed doet, is aan de zorgvrager. De laatste stap in het stappenplan gaat dan ook over de manier waarop de gemeente om kan gaan met het monitoren van de tevredenheid van de zorgvrager.

Intussen, evenwel, gaat het ‘aanstormen’ gewoon door. Menigeen houdt zijn hart vast: de voorgenomen decentralisatie-operatie van het kabinet op de terreinen van zorg, werk en

jeugd, geven, zoals de Raad voor de financiële verhoudingen (Rfv) het uitdrukte (brief van 16 april 2013, p.10) ‘een opeenstapeling van risico’s en onzekerheden voor gemeenten [te zien en] leggen een zware hypotheek op de maatschappelijke haalbaarheid.’ Het is een operatie die zijn weerga niet kent, noch qua inhoud, noch qua tijdpad. De Nationale Ombudsman (in NRC Handelsblad van woensdag 5 juni) waarschuwt evenzo; hij voorspelt een chaos en vindt daarom die grootschalige operatie onverantwoord. Waarom dit toch doen en zo snel doen, wanneer het gevaar van mislukken levensgroot op de loer ligt? De Rfv wijst ook expliciet op weerstand en onbegrip bij burgers, vanwege de combinatie van de paradigmashift (van rechten naar voorzieningen) en de bezuinigingsdoelstelling.

De onzekerheid is ook groot bij de zorginstellingen. Laatstelijk kopte het Brabants Dagblad: “De Bocht moet 100 man ontslaan”. Eén op de vijf medewerkers van Kompaan en De Bocht in Goirle staat waarschijnlijk voor eind 2014 op straat. Dit is ‘het meest waarschijnlijke scenario’, aldus bestuurder Lian Smits. Inmiddels geldt er een personeelsstop.

Natuurlijk, de jeugdzorg moet anders! De uitgangspunten voor de visie op de jeugdzorg, zoals neergelegd in het document Triple T, hebben vérstrekkende gevolgen, maar ze geven wel de juiste richting aan, ook al kun je vraagtekens zetten bij de mogelijkheden van de gemeente om een *pedagogische civil society* te organiseren. Inderdaad, de cultuuromslag bij het veld zal ingrijpend zijn (vraag-gestuurd werken, investeren in preventie, ondersteunen in plaats van overnemen, minder schakels), maar is noodzakelijk. De richting van het nieuwe beleid is helder, maar laten we uit alle macht voorkomen, dat deze transitie uitdraait op een sociaal drama waarvan de hulpbehoevende jeugdigen en hun ouders het slachtoffer worden. Er is daarom veel te zeggen voor een fasering, een geleidelijke invoering, stap voor stap.

Norbert de Vries